

**RAQAMLI BANK LOYIHALARI ORQALI OPERATSION
SMARADORLIKNI OSHIRISH**

Xamitov Mirxaydarv Miraskarovich

*Bank Moliya akademiyasi, loyiha boshqaruvi yo'nalishi,
magistratura bosqichi , 1 kurs tinglovchisi*

[*mirhaydar@gmail.com*](mailto:mirhaydar@gmail.com)

Xamitova Nargiza Akmal qizi

*Bank Moliya akademiyasi, loyiha boshqaruvi yo'nalishi,
magistratura bosqichi , 1 kurs tinglovchisi*

[*Nargiza@gmail.com*](mailto:Nargiza@gmail.com)

***Annotatsiya:** Ushbu tezisdagi, Raqamli bank loyihalari orqali operatsion samaradorlikni oshirish yo'llari va uning afzalliklari, muammo va yechimlari yoritilgan.*

***Kalit so'zlar:** Bank, kredit, internet banking, mobil banking, onlayn banking: menejment, kriptovalyuta.*

***Annotation:** In this thesis, the ways to improve operational efficiency through digital banking projects and its advantages, problems and solutions are covered.*

***Key words:** Banking, credit, internet banking, mobile banking, online banking: management, crypto-currency.*

KIRISH.

Raqamli bank loyihalari orqali operatsion samaradorlikni oshirish, banklarga avtomatlashtirilgan xizmatlar va onlayn platformalar orqali xizmatlarni takomillashtirish imkonini beradi. Bu loyihalar bankning ularni amalga oshirish uchun raqamli texnologiyalardan foydalanmasini ta'minlaydi va mijozlarga tez va qulay xizmat ko'rsatishga yordam beradi.¹ Raqamli bank loyihalari arasida mobil ilovalar, internet-banklar va elektron pochta kabi uskunalarni ishlatish mumkin.

¹ Gulyamov, S.S. va b. (2019). Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari. -T.: Iqtisod-Moliya. 396 b.

Raqamli bank loyihalari jarayonni avtomatlashtirib, ishlab chiqarishni tezlashtiradi va mijozlarga tezlik bilan xizmat ko'rsatish imkonini beradi.

Raqamli bank loyihalari orqali operatsion samaradorlikni oshirish uchun quyidagi yondashuvlarni qo'llash mumkin:

Avtomatlashtirilgan jarayonlar: Bank operatsiyalarini avtomatlashtirish orqali xatolik va xodimlar vaqtini tejash mumkin. Masalan, mijozlarning kredit arizalarini qabul qilish, hisob-kitoblarni amalga oshirish, mijoz axborotini boshqarish kabi jarayonlarni avtomatlashtirib, operatsion samaradorlikni oshirish mumkin.

Raqamli kanallar: Bank mijozlariga internet banking, mobil banking, ATM/POS tizimlarini taklif qilish orqali ularning bankka bo'lgan ehtiyojlarini qulaylashtirib, ushbu kanallar orqali amalga oshirilgan operatsiyalar samaradorligini oshirish mumkin.²

Ma'lumotlarni boshqarish: Bank faoliyatiga oid ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va qaror qabul qilishda samarali foydalanish orqali bank operatsiyalarini yanada optimallashtirish mumkin.

Ochiq bank arxitekturasi: Mikroservicelar va boshqa zarur texnologiyalardan foydalangan holda bank tizimlarini rivojlantirish orqali ularning elastikligini oshirish, yangi xizmat va mahsulotlarni tezroq joriy qilish imkonini beradi. Ushbu yondashuvlar orqali bank operatsion samaradorligini oshirish va raqamlashtirishning ijobiy natijalariga erishish mumkin. Bunda texnologik yangilanishlar bilan bir qatorda inson resurslari va jarayonlarni ham optimallashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli bank loyihalarini amalga oshirishda quyidagi asosiy muammolar yuzaga kelishi mumkin:

Texnologik qobiliyatlar: Yangi texnologiyalarni joriy qilish uchun zarur infratuzilma, xavfsizlik, integratsiya va boshqa qobiliyatlarning yetarli darajada rivojlanmaganligi muammolar keltirib chiqarishi mumkin.

² Ayupov, R.X., Baltabaeva, G.R. (2018). Raqamli valyutalar bozori: innovatsiyalar va rivojlanish istiqbollari. –

T: Fan va texnologiya. 172 b.

Moliyaviy cheklovlar: Raqamli bank loyihalarini amalga oshirish uchun yuqori miqdordagi investitsiya talab etiladi. Bank rahbariyati bunday xarajatlarni oqlash va uzoq muddatli foyda olishni qadam-baqadam isbotlab berishi kerak.

Axborot xavfsizligi va ma'lumotlar xavfsizligi: Mijoz ma'lumotlari va tranzaksiyalarning xavfsizligi eng muhim masala bo'lib qoladi. Ushbu xavflarni boshqarishga yetarli e'tibor bermaslik raqamli bank loyihalarining qabul qilinishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Tayyorgarlik va o'zgartirish menejmenti: Raqamli bank loyihalarini amalga oshirish uchun bank xodimlari, mijozlar va regulatorlarning yaxshi tayyorgarlik ko'rishi muhim ahamiyat kasb etadi. Agar o'zgartirish menejmenti samarali emas bo'lsa, loyihalar kutilgan natijalarni bermay qolishi mumkin.

Tashkiliy madaniyat: Raqamli bank loyihalarini amalga oshirish uchun tashkilotdagi innovatsiya madaniyati muhim. Agar tashkilotda qattiq ierarxiyali tizim, buyruq-farmonlar va qattiq qoidalar hukmron bo'lsa, innovatsiya va raqamli transformatsiya qiyinchiliklar bilan to'qnashishi mumkin.³

Mijozlarning e'tiborsizligi: Mijozlar raqamli kanallarni qabul qilishga qiziqmagan yoki ularga yetarli darajada moslashtirila olmagan hollarda, bank loyihalaridan kutilgan samaradorlikka erishib bo'lmaydi. Bu kabi muammolarni oldindan bashorat qilish va ularga proaktiv ravishda yechim topish raqamli bank loyihalarining muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga yordam beradi.

Raqamli bank loyihalarining muvaffaqiyatini oshirish uchun quyidagi yondashuvlarni taklif qilish mumkin:

Strategik yondashuv: Raqamli transformatsiya bankning umumiy strategik rivojlanish rejasining bir qismi bo'lishi lozim. Bankning raqamli strategiyasi aniq maqsad va vaqt chegaralariga ega bo'lishi kerak.

Mijoz markaziy yondashuv: Mijoz ehtiyojlarini chuqur o'rganish va ularga moslashtirish raqamli bank loyihalarining muvaffaqiyati uchun juda muhim. Mijoz

³ Kurpayanidi, K., Ilyosov, A. (2020) Problems of the use of digital technologies in industry in the context of increasing the export potential of the country// ISJI Theoretical & Applied Science. p. 113-117.

tajribasi va raqamli kanallardan foydalanish samaradorligi doimo nazorat qilinishi kerak.

O'zgartirish menejmenti: Bank ichida raqamli transformatsiyani qo'llab-quvvatlash uchun zapyp o'zgartirish menejmenti yo'lga qo'yilishi lozim. Xodimlar kompetensiyasi oshirilishi, ularning ishonch va motivatsiyasi mustahkamlanishi kerak.

Ochiq g'oya platformasi: Bank ichida raqamli transformatsiya bo'yicha g'oyalarni yig'ish, ularni baholash va amalga oshirish uchun ochiq platforma yaratish muvaffaqiyatni oshiradi.

Innovative yondashuv: Raqamli bank loyihalarida yangi texnologiyalar, modellar va echimlarni ko'rib chiqish va sinab ko'rish muhim. Ushbu yondashuvlar ijodkorlikni rag'batlantiradi va innovatsion yechimlarni tezroq joriy qilish imkonini beradi.

Mikroservis arxitekturasi: Raqamli bank loyihalarini Mikroservislar asosida qurish tezkor va moslashuvchan echimlarni joriy qilishga imkon beradi.

Raqamli madaniyatni shakllantirish: Tashkilot ichida raqamli madaniyatni shakllantirib, xodimlarning raqamli transformatsiyaga bo'lgan munosabatini yaxshilash loyihalarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga yordam beradi.

Mijozlar odatda quyidagi raqamli bank xizmatlaridan eng ko'p foydalanadilar:

Mobil banking: Mijozlar telefonlari yoki planshetlari orqali qulaylik va tezkorlik bilan bank operatsiyalarini amalga oshiradilar. Bu xizmatlar orasida balansni tekshirish, to'lovlar amalga oshirish, transferlar qilish, kreditlar olish kabi xizmatlar mavjud.⁴

Onlayn banking: Mijozlar kompyuter yoki mobildan bank saytida shaxsiy hisobini boshqarish, to'lovlarni amalga oshirish, hisob-kitoblarni tekshirish kabi operatsiyalarni amalga oshiradilar. Masofaviy aks ettirilgan assistent (chatbot): Mijozlar savollarga tez javob olish, balansni tekshirish, to'lovlarni amalga oshirish

⁴ Kurpayanidi, K., Ilyosov, A. (2020) Problems of the use of digital technologies in industry in the context of increasing the export potential of the country// ISJI Theoretical & Applied Science. p. 113-117.

kabi xizmatlardan foydalanadilar.

Elektron to'lovlar: Mijozlar kreditli va debet kartalar, mobil to'lovlar, RFID va NFC texnologiyalari orqali pul o'tkazish, xarid qilish kabi xizmatlardan keng foydalanadilar.

Masofaviy identifikatsiya: Mijozlar shaxsini raqamli usullar (biometrik, SMS, mobil ilova va h.k.) orqali identifikatsiya qilish xizmatlaridan keng foydalanadilar.

Robo-maslahatchilar: Mijozlar investitsiya yoki boshqa moliyaviy maslahatlar olish uchun robo-maslahatchilardan foydalanadilar.

Data-asoslangan xizmatlar: Mijozlar o'z xarid tarixi, iste'mol modellari asosida banklardan shaxsiy xizmatlar, tavsiyalar va maxsus takliflar olishlari mumkin.⁵ Bulardan tashqari, qisqa muddatli kreditlar, sug'urta, fond boshqaruvi, kriptovalyuta operatsiyalari kabi yangi raqamli xizmatlardan ham mijozlar foydalanish qiziqishi oshib bormoqda.

Raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish uchun banklar quyidagi yangi yechimlarni taklif qilishlari mumkin:

Kuchli identifikatsiya va autentifikatsiya: Biometrik texnologiyalar (yuz, barmoq izi, ovoz va h.k.) orqali mijozlarni xavfsiz va qulaylik bilan identifikatsiya qilish. Bu xizmatlarni mobil ilovalarda, ATM va filiallar orqali taklif qilish mumkin.

Chatbotlar va masofaviy assistent xizmatlari: Mijozlar savollarga tez va aniq javob olish, balans tekshirish, to'lovlar amalga oshirish uchun chatbotlar va masofaviy assistentlardan foydalanadilar. Bu xizmatlarni takomillashtirish va kengaytirish mumkin.

Masofaviy identifikatsiya: Yangi mijozlarni mobil ilova, SMS yoki videokonferensiya orqali xavfsiz va oson ro'yxatdan o'tkazish.

Open banking: Ochiq API'lar orqali mijozlarning moliyaviy ma'lumotlarini boshqa xizmatlar bilan integratsiya qilish va mijozlarga turli yangi xizmatlar taklif

⁵ "The Fintech Revolution: Transforming the Financial Services Industry" (2023) ISJI Theoretical & Applied Science. p. 109-115.

etish.

Yangi to'lov usullari: Mijozlarning yoki savdo nuqtalarining qulaylik va tezkorligini oshirish uchun NFC, QR-kod, kriptovalyuta va boshqa zamonaviy to'lov usullarini taklif etish.

Korporativ mijozlar uchun yechimlar: Korporativ mijozlar uchun elektron hujjat aylanishi, buxgalteriya hisobi, faktoring, lizing va xodimlar uchun xizmatlarni raqamlashtirish.

Masofaviy investitsiya maslahat xizmatlari: Robo-maslahatchilar, onlayn portfellar, moliyaviy analitika vositalari orqali mijozlarga investitsiya maslahatlarini taklif qilish.

Kriptovalyuta va blockchain: Mijozlar uchun kriptovalyuta va blockchain texnologiyasiga asoslangan xizmatlarni taklif etish.

Katta ma'lumotlar va ma'lumotlarni tahlil qilish: Mijozlar haqidagi katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilib, ularning ehtiyojlariga moslashgan xizmatlarni taklif etish.

Zamonaviy interfas va mijoz tajribasi: Mobil ilovalar va veb-saytlarning ixcham, interaktiv va yagona mijoz tajribasini ta'minlaydigan interfeys dizaynlarini yaratish. Ushbu yangi yechimlar raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish va mijoz qiziqishini oshirish uchun yordam beradi.

Foydlangan adabiyotlar:

1. Gulyamov, S.S. va b. (2019). Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari. -T.: Iqtisod-Moliya. 396 b.
2. Ayupov, R.X., Baltabaeva, G.R. (2018). Raqamli valyutalar bozori: innovatsiyalar va rivojlanish istiqbollari. –T: Fan va texnologiya. 172 b.
3. Kurpayanidi, K., Ilyosov, A. (2020) Problems of the use of digital technologies in industry in the context of increasing the export potential of the country// ISJI Theoretical & Applied Science. p. 113-117.
4. Abdullayev, A. M., & Kurpayanidi, K. I. (2020) Analysis of industrial enterprise management systems: essence, methodology and problems. Journal

of Critical Reviews, 7 (14), 1254-1260.

<https://dx.doi.org/10.17605/OSF.IO/E6JFS>

5. "The Fintech Revolution: Transforming the Financial Services Industry" (2023) ISJI Theoretical & Applied Science. p. 109-115.